

Hink-Stap-Sprong

**HOE BETROKKEN EN STRIJDBARE PROFESSIONALS
SUPERVISIE EN DE VERENIGING OP DE KAART ZETTEN**

Sietske **JANS-KUPERUS**

In 1980 richtte een groep supervisors de Landelijke Projectgroep Supervisie op – inmiddels LVSC. Te midden van bezuinigingen op het vakgebied, streden zij voor de belangen van het werkveld en de supervisieopleidingen. Die strijdbare betrokkenheid is een rode draad door de geschiedenis van de vereniging, leest Sietske Jans-Kuperus in de LVSC-jubileumuitgave van 2005. Ook anno 2025 ziet zij daar veel van terug.

Tijdens de masteropleiding Begeleidingskunde leerde ik dat de cultuur van een organisatie in de muren zit. En ik denk, zo ook in die van onze vereniging. Sinds 2011 ben ik lid en maakte ik de nodige ontwikkelingen mee. Waarom ontstonden er van die verhitte discussies op een algemene ledenvergadering (ALV)? Hoe kan het toch dat begeleidingskundigen – vooral de supervisors – zo vasthouden aan hun eigen identiteit, moeilijk naar elkaar kunnen luisteren en de dialoog niet altijd aangaan? Tegelijkertijd ervaar ik positieve ontwikkelingen en saamhorigheid in activiteiten. Ik voel mij verbonden met een collectief van professionals die hart hebben voor de kwaliteit van de begeleidingskunde, vanuit diverse persoonlijke en professionele perspectieven. De tegenstrijdigheid die ik daarbij voel, maakt me nieuwsgierig. Waar komt het ogenschijnlijke ‘strij-

P. Huisman en R. Keller,
Hink-stap-sprong, Wijchen:
LVSB, 2005

den’ vandaan in combinatie met de grote betrokkenheid van de leden van LVSC?

In *Hink-Stap-Sprong*, de jubileumuitgave van LVSC uit 2005, bliken betrokken leden terug op de ontwikkeling van de vereniging over 25 jaar. (LVSC heette toen nog LVSB, Landelijke Vereniging voor Supervisie en andere Begeleidingsvormen.) De geschiedenis van onze vereniging geeft mij meer begrip rond de vragen die ik heb. Om te begrijpen aan welke cultuur je je als (nieuw) lid van deze mooie vereniging verbindt, is een stukje geschiedenis onmiskenbaar: ‘Wie zijn geschiedenis kent, scheidt zich een toekomst’, aldus Sijtze de Roos, destijds voorzitter (p.7).

AMERIKAANSE INVLOEDEN Dinie Haan schrijft in een van de bijdrages over de professionalisering van supervisie in de jaren zeventig, vanuit het pionierswerk van Marie Kamphuis en anderen. Met Amerikaanse invloeden werden opleidingsprogramma’s ontwikkeld, waarin het ‘kennis verwerven over’ verschoof naar ‘ontwikkelen van vaardigheden in’.

Vanuit de introductie van supervisie aan de opleiding voor caseworkers ontstond in Nijmegen in 1968 de supervisorsopleiding, waar Henri Zier veel werk deed voor het leerplan. In 1972 startten in Amsterdam (2) en in Groningen (1) supervisorsopleidingen. Deze opleidingen groeiden snel en moesten destijds verantwoording afleggen aan het ministerie van Onderwijs, die de methodiekbevoegdheid controleerde.

Frans Siegers schreef over supervisie binnen de vakgroep Sociale (Ped)agogiek te Nijmegen en Philip van Praag besteedde er aandacht aan binnen het Pedagogisch Didactisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam. Zij werkten voornamelijk op basis van Amerikaan- ➤

‘Wie zijn geschiedenis kent, scheidt zich een toekomst’

se literatuur en literatuur van enkele casework supervisors (James, Ongerboer en Kamphuis).

DIDACTISCHE METHODE Deze onderzoekers discussieerden al over het doel en de inhoud van supervisie. Dat vond zijn neerslag in artikelen van Zier en Siegers in verschillende vakbladen voor groeps- en vormingswerk. Leren in supervisie en leren integreren in je beroepsmatig handelen werden belangrijke doelen. Parallel aan de onderwijsdemocratisering ontstond hierdoor een verdere conceptualisering van de supervisiemethodiek.

Supervisie werd als specifieke didactische werkvorm gedefinieerd en de professionalisering van de methodiek kwam op gang, zo schrijft Siegers in zijn bijdrage. De democratisering beïnvloedde het ontwikkelingsproces van supervisie: het geven van supervisie vanuit maatschappijkritische uitgangspunten, de bredere context (micro-meso-macro), het streven naar horizontalisering (later constructivisme) en het werken met de groep. Ook beschrijft Siegers dat Herman Andriessen in die tijd een fundamentele bijdrage levert aan twee kernpunten: ervaringsleren en integratief functioneren. Andriessen plaatste pastorale supervisie binnen de Nederlandse geschiedenis van supervisie. Goede ervaringen met deze en andere hulpverleningsgroepen leidden ook tot de introductie van supervisie in de huisartsenopleiding.

SUPERVISIE POSITIONEREN Waar de Landelijke Projectgroep Supervisie (LPS) in 1980 startte met zo'n 35 deelnemers, heeft LVSC 2493 leden (peildatum 1 februari 2025). Zij biedt haar leden activiteiten die erop gericht zijn om te inspireren en te ondersteunen in hun

professionele reis: een dynamisch platform waar professionals elkaar ontmoeten, kennis delen en hun vakmanschap verder ontwikkelen.

Met de opkomst van bezuinigingsmaatregelen, kwam in 1980 een aantal supervisors in de projectgroep LPS bijeen om het belang van supervisie in werkvelden en opleidingen te behartigen, zo lees ik in de bijdrage van Ruth Keller. Zij schrijft dat landelijke maatregelen op zowel inhoud als de randvoorwaarden een bedreiging vormden voor het vak. Supervisors hadden behoefte aan een juridisch kader om het vak supervisie voorop te stellen, en niet de persoonlijke belangen. Daarom werd in 1984 de LPS officieel een stichting. De LPS was zelfstandig, maar behartigde vooral het politiek en strategisch belang van de supervisorsopleidingen. Na een afsplitsing van een deel van de beroepsgroep van maatschappelijk werkers, die een specifieke vorm van supervisie voorstelden, gaf de Projectgroep Supervisie vanuit een gedeelde visie generiek vorm aan supervisie volgens het concept van de supervisorsopleidingen.

De LPS groeide en belangstellenden – zij had destijds geen leden – doneerden 15 gulden per jaar. Deze periode kenmerkt zich door het positioneren van supervisie. De LPS onderzocht hoe ze het vak in stand kon houden en welke standpunten ze wilde innemen. De projectgroep organiseerde jaarlijks terugkerende conferenties, stimuleerde inhoudelijke deskundigheid in de regio's, bevorderde de professionalisering van supervisie en richtte het onafhankelijke *Tijdschrift voor Supervisie in Opleiding en Beroep* op (nu *Tijdschrift voor Begeleidingskunde*).

Om de betrokkenheid van leden verder te vergroten, koos de LPS voor een democratische organisatievorm: in 1989 vond de overgang plaats naar de Landelijke Vereniging voor Supervisie en an-

dere Begeleidingsvormen (LVSB). Deze diende als ontmoetingsplaats en inspiratiebron, als belangrijke speler op het veld van professionele begeleiding en als steunpunt voor de bewaking en verhoging van de kwaliteit van supervisie en andere vormen van begeleiding. De registratieregeling van supervisors kwam tot stand in 1992, waar Marianne Banning-Mul een groot aandeel in had. Aansluitend daarop, zo schrijft zij, werd het College van Beroep en de Gedragscode opgericht, die door vele bestuursperikelen pas in 1999 inging. Het ‘amateurswerk’ vanuit aanvankelijk twee verschillende secretariaten in Den Haag (coördinatie registratie en de ledenadministratie), ontwikkelde zich naar een administratief professionele ordening door een LVSB-bureau, gevestigd in Wijchen. Tot op de dag van vandaag wordt de registratieregeling geëvalueerd en bijgesteld. Door de jaren heen, zo blijkt uit de bijdrage van Paul Huisman, heeft LVSB onder meer onderzocht in hoeverre de organisatie van de registratie een andere plek moest krijgen. Ook dacht de vereniging na over een vorm van registratie op internationaal niveau, die moest dienen als voortdurende kwaliteitsbewaking van de begeleidingsvorm supervisie, in Nederland én Europa.

BEDREIGING VOOR HET VAK Zoals uit verschillende bijdrages in *Hink-Stap-Sprong* blijkt, viel supervisie in het hoger beroepsonderwijs aanvankelijk onder de les-eenheden, waardoor de bevoegdheidseisen waren geborgd. Door landelijke beleidsontwikkeling werd supervisie een onderwijstaak, waarvoor formeel geen bevoegdheid was vereist. Dit vormde een bedreiging voor het vak. De LPS stelde zich als doel om het vak op de professionele kaart te zetten, door supervisie als methodiek zo precies mogelijk te formuleren en

Bestuur LVSC 2013

uit te dragen. Frits Benjamins – die namens de vier supervisorenopleidingen in het bestuur zat – verzette veel werk in het overleg tussen opleidingen en ministeries.

In 1986 trad een nieuwe wet in werking als gevolg van bezuinigingen. Daardoor verviel de uniforme bevoegdheids- en kwaliteitscontrole vanuit de overheid en werd het bevoegd gezag overgeheveld naar het bestuur van hogeronderwijsinstellingen. Supervisoren werden ‘gedwongen’ zich nog beter te organiseren en zij zouden werk moeten maken van het opzetten van een eigen kwaliteits- en controlesysteem.

De wet die het hoger onderwijs de bevoegdheid toekende om zelf de kwaliteitscontrole vast te stellen, heeft grote gevolgen gehad voor >

LVSC-congres 2018

de ontwikkeling en professionalisering van het vak, zo blijkt uit de bijdrage van Inse Stapert. De legitimering en uniformiteit vanuit de overheid viel weg, wat supervisors in beweging heeft gezet. Tot op de dag van vandaag zie ik dat terug, in de strijd voor het bestaansrecht en de kwaliteit van ons mooie vak. Ik zie professionals die, met hart voor hun vak, staan voor de kwaliteit en duurzaamheid van supervisie. De valkuil is echter, aldus Stapert, dat supervisors zich naar binnen richten en de opkomst van andere begeleidingsvormen als bedreiging zien. Hij schrijft in een kritische noot dat het terugtrekken van de overheid eraan heeft bijgedragen aan dat supervisors zichzelf voor de voeten lopen. Ook leidde dit tot een versnippering van het supervisieaanbod, waardoor supervisie mogelijk geen maatschappelijke status heeft gekregen. 'Wij zijn als opleiders gevangen in het dilemma tussen onze visie van het supervisorschap en dat wat binnen de gegeven kaders in werkelijkheid te volbrengen is.' (p.33). Overigens vroeg Stapert zich destijds al af waarom LVSB geen LVSC heette.

INTERNATIONALE ONTMOETING 'Zonder internationalisering was supervisie in Nederland niet ontstaan', schrijft Louis van Kessel in zijn bijdrage over LVSB en internationalisering (p.81). Begin jaren negentig verkenden diverse supervisorenorganisaties hun wederzijdse belangen tijdens een internationale ontmoeting van vertegenwoordigers. Het legitimeren van supervisie op de arbeidsmarkt was zo'n belang. Een convenant tussen de Zwitserse, Duitse en Oostenrijkse organisaties maakte het mogelijk dat zij elkaars opleidingen konden erkennen en dat supervisors over de landsgrenzen heen konden werken. Deze landen waren, samen met Hongarije, de initiatiefnemers van de ANSE in 1997. Vanaf dat moment organiseerde de ANSE diverse conferenties en congressen. De organisatie van het tweede congres in Leiden in 2004 was voor LVSB een hoogtepunt. In 2003 vond de eerste Summer University plaats in Hongarije. Ook individuele LVSB-leden waren van betekenis voor ontwikkeling van supervisie in andere landen. Daarmee hebben zij het Nederlandse concept in het buitenland bekend gemaakt. De Nederlandse ontwikkeling van supervisie heeft een grensverleggende betekenis. 'De komende jaren zullen de LVSB en haar leden zich ongetwijfeld nog meer begeven op het boeiende en leerzame pad van de internationale ontmoeting, en daarmee een kleine bijdrage leveren aan de humanisering van onze wereld', aldus Van Kessel (p.88).

Jubileumcongres 2021

LEERZAAM TERUGZIEN Hoe wij als begeleidingskundigen kunnen bijdragen aan een betere wereld is een belangrijke zingevingsvraag van alle tijden. Bijvoorbeeld afgelopen zomer tijdens de elfde Summer University in München, bij de landelijke ALV's van LVSC en in regiobijeenkomsten. Maatschappelijke ontwikkelingen zijn ook nu bepalend voor de cyclische ontwikkeling van ons vak en onze vereniging. Thema's als diversiteit, de oorlog in Oekraïne en het bestaansrecht van supervisie houden de leden bezig: wat is de invloed van deze thema's op de toekomst van ons als professional in ons vak en onze positie in de wereld? Wat is 'het goede om te doen'?

De 'strijdbaarheid' in combinatie met de betrokkenheid van LVSC-leden, zoals ik die ervaar, las

ik ook in *Hink-Stap-Sprong*. Dit typeert wellicht de cultuur van de vereniging, de kracht en tegelijkertijd de kwetsbaarheid van de supervisor. Die is voortdurend aan het reflecteren en aan het 'leren-leren' over wat methodisch 'het goede' is om te doen. Dat gaat zowel over de kaders van het vak, als over de positie van de methodiek in organisaties en in opleidingen. En niet in de laatste plaats, over hoe de supervisor zich verhoudt tot maatschappelijke ontwikkelingen – lees bezuinigingen – die ook nu weer het bestaansrecht ter discussie stellen. Het is goed om vooruit te kijken en in dialoog te blijven, dat is waar LVSC voor staat. Maar een stukje geschiedenis en weten waar we vandaan komen, is minstens zo belangrijk: 'Leerzaam terugzien om te begrijpen', aldus Dinie Haan (p.11). ■

Sietske Jans-Kuperus MA is begeleidingskundige bij Super-u, praktijk voor professionele begeleiding te Assen en hoofdredacteur van dit tijdschrift. E-mail: s.jans@super-u.nl.